

Nr 186.

Av herrar **Hagberg** i Luleå och **Brädefors**, om byggande av bostäder för vissa befolkningsgrupper.

Bostadsfrågan är en oerhört viktig socialpolitisk fråga, som inte minst under krisen fått ännu större betydelse. Fattigdomen bland de arbetande massorna, ökad genom lönesänkningar samt den väldiga arbetslösheten, har fört med sig att kraven på en förändrad inställning till bostadsproblemet börjar resas från olika håll. En rationell och verklig lösning av bostadsfrågan är i det kapitalistiska samhället ogenomförbar. Men däremot är det möjligt att redan nu genomföra sådana reformer, som möjliggör lättnader för de fattiga hyresgästerna i städerna och på landsbygden.

Man behöver icke söka efter exempel på under vilka förhållanden de fattiga i städerna och på landsbygden tvingas lösa sin bostadsfråga. I Sverige bor mer än hälften av befolkningen i lägenheter om ett rum och kök eller mindre, d. v. s. i enrum. I Stockholm utgör lägenheterna av nämnda kategori 52 procent, i Göteborg 58.1 procent, i Norrköping 73.2 procent. 80 procent av Stockholms, Göteborgs, Malmö, Hälsingborgs, Norrköpings och andra städers invånare, bor i lägenheter om 2 rum och kök och mindre. 20 procent av dessa städers invånare har alltså tillgång till större lägenheter. Detta är en spegelbild av inkomstfördelningen i det kapitalistiska samhället, som även i fråga om bostadsförhållandena tydligt framträder. Att denna stora procent av befolkningen, som idag tvingas att finna sig i många fall rent olidliga bostadsförhållanden, verkligen är i behov av större och modernare bostadslägenheter understrykes bland annat av stadsläkaren i Göteborgs stads största bostadsutredning, som på uppdrag av stadsfullmäktige i Göteborg studerat bostadspolitiken i de största städerna i Väst-Europa. Han skriver i Social Handbok bland annat följande:

»De bostadshygieniska minimikraven äro med avsikt så hårt pressade att de uteslutande kunnat tillgodose den mänskliga organismens rent elementära behov. Med den bostadssocialt sett nöjaktiga livsmiljö har de ingenting att skaffa. Kraven på en familjebostad måste av helt naturliga skäl ligga på annat plan. Följande är särskilt viktigt:

Lägenhetens rumsantal. Familjebostaden bör möjliggöra könsens skiljande nattetid, ävensom nödig betoning av familjemedlemmarnas olika arbetsuppgifter, vanor och behov. Erkänner man dessa rimliga krav, måste normalfamiljen kunna göra anspråk på 3 rum och kök. Med användandet av köket som sovrum får 2 rum och kök utgöra en för vissa

fall acceptabel kompromiss. En familjebostad om 1 rum och kök, måste under sagda förutsättningar alltid betecknas som mindervärdig.»

Detta uttalande uttrycker behovet och nödvändigheten av större, modernare och sunda bostäder och visar att detta erkännes inom olika befolkningsgrupper. Att bostadsfrågan trots detta icke löses tillfredsställande beror på egendomsförhållandena i det nuvarande samhället. Stadsarkitekten Uno Årén understryker detta i följande ordalag:

»All stadsplanerings svårighet är det privata jordägandet. Vid varje steg stöter man på ägo gränser som måste 'respekteras'. Försöken att planera en ny stadsdel eller att rensa upp en gammal blir, i fall stadsplaneraren icke behärskar jorden, intet annat än ynkligt lappverk. Det är en oupplöslig motsägelse i detta, att jorden, på vilken samhällena skola ordnas efter förnuftiga planer, så att de blir effektiva redskap för det liv som skall levas där, behandlas som om den vore en handelsvara, vilken som helst... Denna fråga är en socialekonomisk fråga av största mått. Men den måste lösas.»

Detta svar i denna speciella fråga understryker tydligt kommunisternas ståndpunkt, att i det kapitalistiska samhällets nuvarande utvecklingsperiod har egendomsförhållandena blivit ett hinder för produktionsmedlens nyttiggörande och deras utveckling. Endast upphävandet av de kapitalistiska egendomsförhållandena och genomförandet av en socialistisk planhushållning skapar garantier för en verklig, grundläggande lösning av bostadsfrågan.

Detta faktum vill emellertid icke ägarna av produktionsmedlen och deras representanter erkänna utan söker göra gällande att svårigheterna i fråga om bostadsförhållandena liksom andra produktionens områden är beroende på arbetarnas löner. Billiga bostäder, säger man från husjobbarnas sida, förutsätter att arbetarnas löner skäres ned. Men man talar inte ett ögonblick om att det är husjobbarna och andra kapitalister i genmen, som just berikar sig genom den profit och det mervärde som arbetarna framskapar. Det är murarna, snickarna, grovarbetarna, ingenjörerna och arkitekterna som producerar, bygger. En nedsättning av deras löner vore att avsevärt försämra deras levnadsförhållanden, till förmån för den härskande klassen. Om arbetarna nu på grund av sitt ekonomiska nödläge tvingas bo i många fall sämre än djur, så är det tämligen klart att deras möjligheter, efter ytterligare lönesänkningar, att lösa bostadsfrågan på ett förnuftigt sätt blev än mindre. Att alltså skapa billiga bostäder genom sänkning av byggnadsarbetarnas löner är ingenting annat än en propaganda för att tillförsäkra kapitalisterna ännu större profiter.

Hyresgästorganisationerna skulle på detta område kunna bli ett organ som i tämligen stor utsträckning hade möjlighet att lösa bostadsfrågan i rätt riktning, d. v. s. skaffa åt de arbetande massorna billigare och bättre bostäder. Genom medels uppbringande skulle moderna lägenheter kunna

byggas åt arbetare, anställda och därmed jämförliga grupper. Av dessa medel skulle räntefria lån lämnas åt hyresgästorganisationernas byggnadsföretag för byggandet av lägenheter, varvid den nu utgående insatsen skulle slopas. Medlen kan anskaffas genom beskattning av de i privat ägo befintliga fastigheterna som uthyras till bostäder. Lån av dessa medel för bostadsbyggande skulle förenas med bestämda villkor om hyrornas höjd, d. v. s. en väsentlig nedskärning av de nu gällande hyrorna måste bli bestämmande och förvaltningen av dessa bostadshus ligga i hyresgästernas hand.

I anslutning till vad här ovan sagts föreslå vi, som i särskild motion frambära förslag om viss beskattning av för bostadsändamål uthyrda fastigheter, att riksdagen måtte besluta,

att dessa skattemedel användes till byggandet av moderna och tillräckligt rymliga bostäder för arbetare, anställda och med dem jämställda i städerna och på landsbygden;

att de genom beskattningen erhållna medlen överlämnas till proletära bostadsorganisationer, i den mån dessa ansöker om lån;

att övriga medel, om sådana finnes, tillhandahålles *kommunerna* för bostadsändamål;

att staten, i den mån medel härutöver är tillgängliga, låter uppföra bostäder för ovan omtalade arbetargrupper;

att i första hand sådana arbetare beredes besittning av dessa bostäder, vars inkomst understiger 4,000 kronor per år.

Hilding Hagberg.

J. H. Brädefors.